

در گزارش حاضر به ماجرای نقض آشکار یکی از خطوط قرمز رهبر انقلاب در مذاکرات سعدآباد و بروکسل به نقل از کتاب خاطرات آقای روحانی اشاره می شود.

چگونه یکی از خطوط قرمز اصلی رهبر انقلاب در مذاکرات سال ۸۲ نقض شد؟

و ما هم طبق نظر شما عمل کردیم. البرادعی گفت: اولاً من تنها نیستم، کارشناسانی هم در آژانس هستند که نظر آنها چنین است. **ثانیاً تعلیق شما برای اعتمادسازی است بنابراین اگر سخت گیری کنید به هدف خود لطمه زده اید. اصولاً شما برای چه می خواهید قطعه بسازید وقتی که غنی سازی تعلیق می شود؟ این فعالیت را هم کنار بگذارید و همه را مطمئن کنید! این به نفع شماست.**

این در حالی است که روحانی در صفحه ۲۲۱ بار دیگر بر تاکید رهبر انقلاب نسبت به تعلیق نطنز فقط به معنای عدم گازرسانی به سانتریفیوژها تاکید می کند: **«ایشان راجع به تعلیق نیز بر نظر قبلی خود تاکید کردند که تعلیق محدود به همان گازدهی نطنز باشد که اجازه ایشان قبل از این نیز در همین حد بود.»**

اما با این حال وی در صفحه ۲۲۲ با اشاره به مذاکرات بروکسل می نویسد: **«از طرفی بر سر تعلیق هم بحثی به وجود آمده بود چون آنچه در مذاکرات تهران قبول کرده بودیم با تفسیر آژانس تا حدی متفاوت بود. همه اینها به ماجرای جدیدی تبدیل شده بود و لذا نسبت به محتوای قطعنامه آتی تا حدی نگران بودیم!»**

روحانی در صفحه ۲۲۳ و ۲۲۴ صراحتاً از دور زدن ایران توسط البرادعی و سه کشور اروپایی سخن می گوید و تاکید می کند که انتظار داشته آنها با صداقت با ایران رفتار کنند: **«به آنها (وزرای سه کشور) گفتم ما در مذاکرات تهران با هم توافق کردیم که بر مبنای تعریفی که مدیرکل آژانس از تعلیق داشته است اقدام کنیم ولی شما بر خلاف تعهدتان به البرادعی نامه نوشته و به او فشار آورده و گفته اید که تعلیق را به صورت وسیع تری تعریف کند. البرادعی به من گفت که سه کشور برای من نامه فرستاده و گفته اند تعلیق، این چنین تفسیر شود. قرار ما این بود که با صداقت با هم رفتار کنیم!»**

و در نهایت آنکه روحانی در صفحه ۲۴۰ آشکارا عبور تیم مذاکره کننده هسته ای وقت از خط قرمز رهبر انقلاب درباره حدود تعلیق را بیان کرده و تصریح می کند که علیرغم خط قرمز رهبر انقلاب مبنی بر محدودیت تعلیق نطنز به عدم گازرسانی، تیم مذاکره کننده به محدودیت های فراتر از این مساله در توافق بروکسل رضایت داد: **«پیشتر وزرای اروپایی در اجلاس بروکسل اصرار داشتند که ساخت قطعه و مونتاژ هم تعلیق شود که به آنها پاسخ منفی داده بودم اما به دلیل حوادثی که رخ داده بود، برای اینکه بتوانیم از مشکلات پیش آمده عبور کنیم و اروپایی ها را به موضع قبلی خود برگردانیم و در نتیجه در اجلاس مارس ۲۰۰۴ قطعنامه تندی علیه ما صادر نشود و هم چنین البرادعی را هم متقاعد کنیم که گزارش نامناسبی ارائه ندهد، شاید تنها راه حل برای کنترل شرایط پیش آمده همکاری بیشتر با آژانس در زمینه تعلیق بود. لذا قرار شد**

بر اساس کتاب خاطرات روحانی، در جریان مذاکرات سال ۸۲ رهبر انقلاب با تعلیق تاسیسات هسته ای کشور تنها به معنای «تعلیق گازرسانی به سانتریفیوژها در نطنز» موافقت می کنند اما در نهایت تیم مذاکره کننده هسته ای وقت با عبور از این خط قرمز آشکار رهبر انقلاب، در مذاکرات بروکسل تعلیق به معنای گسترده تری از جمله تعلیق گازرسانی به سانتریفیوژها، ساخت قطعه و هر گونه مونتاژ را می پذیرد. هر چند این عقب نشینی ها هم در نهایت بی فایده بوده و سه کشور اروپایی به هیچ یک از تعهداتشان درباره ایران وفادار نبودند.

در این باره رییس جمهور در صفحه ۱۶۶ کتاب «امنیت ملی و دیپلماسی هسته ای» می نویسد: **«به البرادعی گفتم شما یک حقوقدان هستید من هم یک حقوقدانم. آیا از لحاظ حقوقی تعلیق غنی سازی غیر از توقف موقت گازدهی است؟ آیا نظر شما غیر از این است؟ گفت نه، دقیقاً تعلیق گازدهی کافی است.»**

در ادامه آقای روحانی در صفحه ۱۷۸ این کتاب ضمن اشاره به دیدارش با مقام معظم رهبری و تلاش برای اقناع ایشان برای تعلیق غنی سازی، توضیح می دهد: **«در ملاقات حضوری با مقام معظم رهبری هم جزئیات را مطرح کردم، حتی توضیح دادم که کارشناسان می گویند اصلاً تعلیقی صورت نگیرد، کار پیش نمی رود. وزرای سه کشور هم گفته اند که اگر تعلیقی در کار نیست سفر ما به ایران منتفی خواهد بود. توضیح دادم که نظر البرادعی هم در مورد تعلیق این است که تعلیق گازدهی نطنز کافی است. در نتیجه معظم له در این ملاقات با تعلیق در حد تعلیق گازدهی نطنز موافقت کردند.»**

روحانی در ادامه در صفحات ۱۸۶ و ۱۸۷ کتاب امنیت ملی و دیپلماسی هسته ای به روایت تخلف البرادعی از وعده اش به ایران می پردازد و می نویسد: **«در مذاکرات تهران (سعد آباد) تعلیق را در حد مجوزی که از سران نظام داشتیم و در چارچوب توافق با البرادعی قبول کردیم و لذا در بیانیه نوشته شد: در "چارچوب تفسیر آژانس" البته البرادعی بعداً تحت فشار اروپا تخلف کرد و آژانس هم با تفسیر جدیدی علاوه بر نطنز، قطعه سازی و مونتاژ را هم جزو موارد تعلیق اعلام کرد... خطاب به البرادعی اضافه کردم که شما در تهران به من گفتید معنای تعلیق در حد گازدهی است، چرا تخلف کردید؟ گفت نظر من همان است که در تهران گفتم ولی این تفسیر گروه فنی ما است!»**

دبیر وقت شورای عالی امنیت ملی کشورمان در ادامه کتاب خاطرات هسته ای خود در صفحه ۲۱۵ با اشاره به سفرش به وین در پاییز ۸۲ و دیدار با البرادعی می نویسد: **«البرادعی گفت ما معنای تعلیق در بیانیه را در آژانس این گونه تفسیر کردیم که در نطنز علاوه بر تعلیق گازدهی، ساخت و مونتاژ سانتریفیوژها هم تعلیق شود. من به تندی به او پاسخ دادم که شما در تهران به من قول دادید که تعلیق، تنها تعلیق گازدهی است**

تفسیر آژانس از تعلیق موارد مرتبط با غنی سازی را که شامل ساخت قطعه و مونتاژ هم می شد بپذیریم.»

جالب آنکه علیرغم همه این عقب نشینی ها و عبور تیم مذاکره کننده هسته ای ایران در سالهای ۸۲ تا ۸۴ از خطوط قرمز جمهوری اسلامی ایران طی مذاکره با سه کشور اروپایی، باز هم سلسله مذاکرات سعیدآباد، بروکسل و پاریس به نتیجه نرسید و حتی شورای حکام آژانس بین المللی انرژی اتمی نیز دو قطعنامه شدیدالحن علیه ایران صادر کرد و در نهایت با عملکرد خود موجب ارجاع پرونده ایران به شورای امنیت سازمان ملل شد.

مقام معظم رهبری در تاریخ ۲۰/۱/۹۴ فرمودند:

«بنده در جزئیات مذاکره دخالتی نکردم، باز هم نمیکنم؛ من

مسائل کلان، خطوط اصلی، چهارچوب های مهم و خط قرمزها را به مسئولین کشور همواره گفته ام؛ عمدتاً به رئیس جمهور محترم که ما با ایشان جلسات مرتب داریم، و موارد معدودی هم به وزیر محترم خارجه؛ خطوط اصلی و کلی. جزئیات کار، خصوصیات کوچک که تأثیری در تأمین آن خطوط کلان ندارد، مورد توجه نیست؛ اینها در اختیار آنها است، میتوانند بروند کار کنند. اینکه حالا گفته بشود که جزئیات این مذاکرات تحت نظر رهبری است، این حرف دقیقی نیست؛ البته بنده احساس مسئولیت میکنم، نسبت به این مسئله به هیچ وجه بی تفاوت نیستم، کلیاتی وجود دارد که حالا اشاره هم خواهم کرد به بعضی از آنها؛ قبلاً هم در صحبت های عمومی خطاب به مردم آنها را گفتیم؛ به مسئولین هم مفصل ترش را گفتیم.»

آخرین اخبار از مذاکرات نیویورک

ایران و گروه ۵+۱ روز ۱۳ فروردین ۱۳۹۴ توافق کردند تا روز ۹ تیر به یک توافق نهایی قابل امضا درباره برنامه هسته ای ایران دست پیدا کنند. اکنون دیپلمات ها می گویند تیم ایرانی اصرار دارد که نگارش یک پیش نویس اولیه در نیویورک به پایان برسد. برخی منابع مطلع می گویند دشواری اصلی همچنان موضوع تحریم هاست چرا که در لوزان به اندازه کافی در این باره مذاکره نشده است. یک دیپلمات گفت: «نوشتن متن مربوط به تعهدات ایران آسان خواهد بود چرا که به اندازه کافی درباره این موارد مذاکره شده است، اما نگارش متن توافق درباره تحریم ها مشکلات جدی دارد. همچنان امریکایی ها یک فاز جلوتر هستند و تیم ایرانی در حالی امتیازها را داده باید سعی کند در زمینه تحریم ها به زحمت از آنها امتیاز بگیرد».

وی ادامه داد: «اظهارنظرهای پی در پی آقای ظریف در نیویورک مبنی بر اینکه امریکا باید میان تحریم و توافق یکی را انتخاب کند نشان می دهد امریکایی ها همچنان بر حفظ تحریم ها اصرار دارند».

با وجود همه حساسیتی که فرآیند نگارش متن توافق نهایی دارد، همچنان نوعی عجله در تنظیم این متن دیده می شود. از دید تهران، دو مسئله تحریم ها و بازرسی ها می تواند موانع جدی بر سر راه یک توافق نهایی باشد. حفظ زیرساخت تحریم و تبدیل ایران به یک مورد ویژه در اثر اعمال یک رژیم منحصر بفرد از بازرسی ها خط قرمز ایران است. علاوه بر این، دیپلمات ها می گویند حتی اگر در زمینه تحریم و بازرسی هم توافق ریز حاصل شود، باز هم یک دشواری بزرگ باقی خواهد ماند و آن تنظیم جدول (مدالیت) ای است که معین کند هر اقدام ایران در زمینه هسته ای معادل کدام اقدام غرب در زمینه تحریم ها خواهد بود. یک دیپلمات در تهران به «ایران هسته ای» گفت: «تنظیم جدول تعهدات متقابل اگر بیش از راه حل ها اهمیت نداشته باشد، حداقل به همان اندازه مهم است».

شاید آن روزی که بسیاری از منتقدان توافق ژنو از تلاش های پشت پرده طیفی خاص برای نوشاندن جام زهر به رهبر انقلاب سخن گفتند و همزمان بسیاری دیگر این نوع تحلیل ها و تعابیر را «تندروی» تلقی می کردند، کمتر کسی تصور می کرد قبل از انجام توافق نهایی هسته ای، سایت آقای هاشمی رفسنجانی با انتشار گزارشی از دیدار وی رسماً اعلام کند:

آقای هاشمی در ادامه سخنانش از حساسیت دو سه ماه آینده می گوید. تا رسیدن به توافق نهایی.

جالب است که تاریخ توافق احتمالی هم به تیرماه افتاده. درست مثل پذیرش قطعنامه ۵۹۸. همان پذیرشی که امام فرمودند جام زهر است و بعداً فرمودند شیرین شده. تقارن های تاریخی عجیبی است!